

Frá ensku sem erlendu máli til ensku sem kennslumáls á háskólastigi: Sjálfstæði í ritun

Inngangur

Undanfarin ár hefur Námsbraut í ensku við Mála- og menningar-
deild breytt kennslunálgun sinni til að mæta betur þörfum
nemenda í námskeiðum og námsleiðum sem kenndar eru á ensku (e.
English as a medium of Instruction (EMI)) í Háskóla Íslands. Þessi mál-
skipti hafa farið fram án tillits til þess hvort kennarar eða nemendur
búi yfir nægri málfærni til að kenna eða stunda fagtengt háskólanám
á tungumáli sem er ekki þeirra fyrsta mál og ekki það kennslu-
mál sem þeir eru vanir úr fyrra námi. Hvergi hefur þessi þróun
verið hraðari en í Norður-Evrópu, þar á meðal á Íslandi (Wächter og
Maiworm 2015; Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018).

Ljóst er að íslenskir nemendur virðast margir hverjir eiga í erfið-
leikum með nám á ensku. Niðurstöður rannsókna okkar og annarra
á Norðurlöndum sýna að þrátt fyrir tiltölulega góða almenna ensku-
færni eiga margir norrænir nemendur og kennarar erfitt með að nota
ensku í háskólastarfi. Kallað er eftir stuðningi við nemendur, sem
og kennsluleiðbeiningum fyrir kennara, til að mæta þörfum fjöl-
tyngdra nemenda til að skilja og rita formlegt enskt ritmál, þ.á m.
akademíska ensku. Bent er á að hefðbundin kennsla í ensku sem
erlendu máli dugi ekki til og að þarfir þeirra sem stunda nám á
ensku séu sérhæfðar og kalli á sértæk úrræði (Birna Arnbjörnsdóttir
og Hafdís Ingvarsdóttir 2018; Dimova o.fl. 2015; Hellekjær 2009).

Meðal úrræða er aukin meðvitund um uppbyggingu fagtengdra texta (e. *genres*) (Gardner og Nesi 2013; Swales 2004; Doolan 2017) og mikilvægi námsaðferða til að auðvelda skilning og ritun mismunandi textategunda (Swales 2004; Negretti og McGrath 2018; Johns 2011; Birna Arnbjörnsdóttir 2020).

Svo virðist sem færnibil hafi myndast milli markmiða námskráa í kennslu ensku sem erlends máls (e. *English as a foreign language*) í norrænu skólakerfunum og enskuþarfa nemenda í háskólanámi. Þar hallar sérstaklega á kennslu í enskum lestri og ritun. Rannsóknir okkar undanfarin ár sýndu að langflestar námsbækur í Háskóla Íslands eru skrifaðar á ensku, að rúmlega þriðjungi nemenda fannst erfitt eða mjög erfitt að skilja bækur á ensku og helmingur þeirra tæplega 1100 nemenda sem spurðir voru sagði að enskur texti yki vinnuna við námið til muna (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018). Þegar spurt var um hvernig gengi að vinna með tvö tungumál í einu sögðu nærri 2/3 nemenda að þeir ættu oft í erfiðleikum með ensk hugtök en ekki síður með að svara prófspurningum á íslensku þegar námsefnið væri á ensku (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018). Nemendur leggja á sig mikla vinnu við að glósa og þýða enska texta til að skilja þá. Þessi vinna er ekki höfð í huga þegar vægi námskeiða er metið. Aðspurðir sögðust flestir kennarar gera lítið meira en að dreifa hugtakalistum með þýðingum á ensku en margir töldu það ekki sitt verk að kenna ensku meðfram sínu fagi (Hafdís Ingvarsdóttir og Birna Arnbjörnsdóttir 2018). Í könnun á vegum Mála- og menningardeildar um mikilvægi tungumála í háskólanámi var lítill vilji meðal deildarforseta til að bæta námskeiðum í erlendum tungumálum við nám í öðrum greinum, jafnvel ekki ensku, þó svo að nemendur í sömu könnun kölluðu eftir slíku (Birna Arnbjörnsdóttir, Jón Ólafsson og Oddný Sverrisdóttir 2019). Niðurstöður þessara langtímarannsókna eru í stuttu máli að háskólasamfélagið í heild virðist ekki átta sig á þeim annmörkum sem því fylgja þegar kennslumálið er annað en það mál sem nemendur hafa áður notað í námi sínu og lítill meðvitund um sérhæfða fagtengda texta. Í viðtölum í kjölfar kannananna sem hér er lýst kom fram að svarendur töldu ástæðuna fyrir erfiðleikum sínum með ensku vera einkamál – þeir væru bara lélegri en aðrir í ensku. Það er þó allveg ljóst að hér er um að ræða kerfislægt misgengi. Fjöldi Íslendinga

hefur einfaldlega ekki nægilega færni í ensku til að hún nýtist þeim í háskólastarfi enda er ekki gert ráð fyrir slíku í námskrám í erlendum tungumálum. Afleiðingin er m.a. að sumir nemendur hætta námi, aðrir leggja á sig mikla aukavinnu til að tileinka sér námsefnið og enn aðrir skrá sig í BA námskeið í ensku í von um að auka enskufærni sína (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018).

Vegna mikillar aðsóknar á undanförunum árum hefur Námsbraut í ensku við Háskóla Íslands breytt fyrirkomulagi ritunarkennslu til þess að koma til móts við enskuþarfir nemenda úr öðrum námsgreinum. Sett var á stofn sérstök námsleið með nýrri nálgun í kennslu akademískrar ensku. Kennslan fólst í því að beina sjónum nemenda að formlegum málsniðum og auka meðvitund um mismunandi textagerðir til að auðvelda lestur og ritun akademískra texta á ensku. Hönnuð voru sérstök undirbúningsnámskeið þar sem áhersla var lögð á textategundir sem algengastar eru í háskólanámi (Nesi og Gardner 2013). Námsbrautin hefur fylgst með árangri þessarar nýju nálgunar og þróað námsbók, *The Art and Architecture of Academic Writing* (Prinz og Arnbjörnsdóttir 2021a) sem er sérstaklega ætluð fjöltyngdum nemendum sem stunda nám í námsleiðum þar sem enska er kennslumál (e. *EMI*) (sjá grein Birnu Arnbjörnsdóttur 2020 þar sem nálguninni er lýst).

Í þessari grein verður stuttlega gerð grein fyrir færningapi sem er afleiðing mismunandi áherslna hefðbundinnar kennslu í ensku sem erlendu máli og eðli þeirrar ensku sem krafist er í háskólanámi á Íslandi og víðar. Þá verður örstutt samantekt á niðurstöðum fyrri rannsókna á kennslunálgun Námsbrautar í ensku. Rannsóknirnar sem hófust 2010 eru langtímarannsóknir með blandaðri aðferðafræði (e. *mixed-method*) sem beindust að því að mæla árangur ritunarkennslunnar og sérstaklega kanna viðhorf nemenda til eigin námsaðferða í ritun (Arnbjörnsdóttir 2020; Prinz og Arnbjörnsdóttir 2021b; Arnbjörnsdóttir og Prinz 2017). Í greininni verður síðan gerð grein fyrir nýrri rannsókn sem kannar að hve miklu leyti nemendur hafa þróað með sér meðvitund um mismunandi textategundir og sjálfstæði í ritunaraðferðum, þ.e. þróað með sér sjálfstæða rödd í skrifum (e. *authorial voice*). Nýja rannsóknin byggir á hugleiðingum nemenda um ritunina yfir allt misserið.

1. Færnibilið: Enskurnar á Íslandi

Enginn efast um að flest íslensk ungmenni virðast mjög góð í ensku – ekki þau sjálf heldur. Og þau hafa fulla ástæðu til að meta það svo að enskan þeirra sé ágæt (Anna Jeeves 2013) enda virðist hún nýtast þeim vel til þeirra málathafna og í þeim málaðstæðum sem þau finna sig hverju sinni sem kalla á notkun ensku. Íslensk ungmenni eru virk í stafrænum heimi þar sem samskiptamál er oftast enska og þau stunda störf í atvinnugeirum, s.s. við þjónustustörf, þar sem samskiptamál virðist í vaxandi mæli vera enska. Að auki virðast sameiginlegar menningartengdar vísanir íslenskra ungmenna oft tengjast ensku. Þetta ætti engum að koma á óvart því samkvæmt rannsóknum frá árinu 2011 heyrðu 85% íslenskra ungmenna á aldrinum 18–29 ára ensku oft á dag (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018). Þetta mikla enskuflag hefur aukist ef eitthvað er, enda sýna rannsóknir Sigríðar Sigurjónsdóttur og kollega hennar sem gerðar voru næstum áratug síðar að enskunotkun virðist vera að færast til enn yngri málnotenda og hugsanlega að aukast úr óvirkri enskunotkun eða aðallega hlustun í virka talmálsnotkun (Íris Edda Nowenstein og Sigríður Sigurjónsdóttir 2021).

Enskukennsla í skólum virðist ýta undir færni í almennri ensku, oftast óvirkri ensku (Anna Jeeves 2018; Guðmundur Edgarsson 2018; Hafdís Ingvarsdóttir og Ásrún Jóhannsdóttir 2018). Námskrá er óljós þegar kemur að innihaldi og markmiðum efri áfanga í tungumálum og virðist fremur stefnt að breidd en aukinni færni því færni-markmið breytast ekki þó að hækkun námskeiðsnúmera gefi slíkt í skyn (Gerður Guðmundsdóttir og Birna Arnbjörnsdóttir 2014). Vissulega er þess getið í námskrá frá 2013 að enska sé mikilvæg sem samskiptamál en enginn greinarmunur er gerður á hæfniviðmiðum í ensku og öðrum erlendum tungumálum (Mennta- og menningar-málaráðuneytið). Framhaldskólanemendur vinna mest með bókmenntatexta (70%) og lesa mismikið í áföngum, allt frá nokkrum blaðsíðum í rúmlega 600 síður á önn (Jóna G. Guðmundsdóttir 2015). Nemendur tala um að enskan sé bæði skemmtilegri og auðveldari en íslenska og auðveldara að fá hærri einkunn í enskunámskeiðum (Anna Jeeves 2013). Íslensk ungmenni hafa því ástæðu til að

halda að þau séu góð í ensku. Enskan nægir þeim til að skilja einfalt talmál á ensku á samfélagsmiðlum, skrifast á við vini og samleikara í tölvuleikjum, panta og afgreiða skyndifæði og í skólakerfinu virðist nægja að kunna og nota þá ensku sem lærist og er notuð að mestu leyti utan skólans (Anna Jeeves 2013; Elín Þórðardóttir í þessu riti).

Færnigapið liggur hins vegar í því að þegar íslensk ungmenni hefja nám í Þjóðarháskóla sínum reynir ekki á enskt talmál heldur enskt akademískt ritmál námsbóka og í auknum mæli lokaritgerða og um leið og erlendur skiptinemi kemur í námskeiðið þar sem kennarinn og meirihluti nemenda er íslenskur, verður kennslumálið líka enska (e. *English as a Medium of Instruction*) (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018). Það má í raun segja að það séu fleiri en ein enska á Íslandi. Önnur enskan er sprottin upp úr grasrótinni eftir að hafa komið inn í íslenskt málsamfélag bakdyramegin gegnum stafræna miðla, streymisveitur, ferðamenn og innflytjendur þar sem hún er notuð sem Lingua Franca og svo hin enskan, formlega ritmálið, sem ætlast er til að Íslendingar noti í skólastarfi og að einhverju leyti á vinnumarkaði. Mjög margir, þar á meðal yfirvöld skólamála, virðast ekki átta sig á því að óformlegt talmál nýtist ekki vel þegar kallað er eftir formlegu ritmáli. Í háskólum stendur nemendum ekki til boða skipulögð aðstoð utan ritvera sem oftast en ekki eru mönnum nemendum sem veita aðstoð í bæði íslensku og ensku sem orkar tvímælis þar sem akademískir textar eru menningarbundnir og ein regla gildir ekki fyrir allar greinar. Fæstir háskólakennarar telja það sitt hlutverk að veita tungumálaaðstoð enda hvorki til þess ráðnir né hafa til þess þekkingu eða þjálfun (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018). Mjög margir í háskólasamfélaginu átta sig ekki á þessu misgengi og kenna sjálfum sér um að skilja ekki akademíska texta. Þetta kemur fram í erlendum rannsóknum (Coleman 2006; Wilkinson 2005; Hellekjær 2005) og íslenskum (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018). Vanþekkingin verður til þess að enska er ekki talin þröskuldur í háskólanámi og veita háskólar almennt ekki tungumálaaðstoð þó að kennslumálið sé ekki móðurmál nemenda (Dearden 2015). Á þessu eru þó undantekningar eins og CIP miðstöðin www.cip.ku.dk við Kaupmannahafnarháskóla. Þess má geta

að enskumælandi nemendur í Bandaríkjunum hefja t.d. háskólanám sitt á að sækja námskeið í enskri akademískri ritun.

En vandinn er kerfislægur, ekki einstaklingsbundinn. Rannsóknir benda til þess, með fáeinum undantekningum, að hefðbundin kennsla í ensku sem erlendu máli samkvæmt námskrá með áherslu á óvirkt mál og bókmenntatexta þjálfar ekki þá akademísku ensku sem nemendur þurfa síðan að nota í háskólanámi (Hyland 2022; Hellekjær 2005; Pecorari o.fl. 2011; Malmström o.fl. 2016; Paulsrud 2014; Dimova o.fl. 2015). Í Háskóla Íslands segist um þriðjungur nemenda eiga í erfiðleikum með ensku og meira en helmingur segist leggja mikla vinnu í að reyna að skilja og skrifa enska texta. Þetta er reyndin þrátt fyrir að nemendur hafi verið í enskunámi frá því í 5. bekk í grunnskóla og þaðan af lengur og búa við gífurleg enskuáreiti í daglegu lífi (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018).

Ein af afleiðingum misgengisins var að sífellt fleiri nemendur úr öðrum greinum en ensku innrituðu sig í námskeið í ensku í þeirri von að það myndi auka færni þeirra í akademískri ensku. Þarfagreining leiddi í ljós að þau námskeið sem ætluð voru BA nemum í ensku mættu ekki þörfum þessara nemenda. Ný 60 eininga Námsbraut í akademískri ensku var því stofnuð með nýrri kennslunálgun og nemendum beint þangað. Aðalmarkmið nýju kennslunálgunarinnar er að auka sjálfstæði nemenda í vinnubrögðum og auka meðvitund um mismunandi textategundir og eigin vinnuáðferðir (Swales 2004; Tribble og Wingate 2013; Hyland 2017). Kennsla við Námsbraut í akademískri ensku hófst 2009 og kennslunálguninni er lýst í námsbókinni, *The Art and Architecture of Academic Writing* (Prinz og Birna Arnbjörnsdóttir 2021a; Birna Arnbjörnsdóttir 2020).

Í stuttu máli er skipulag nýju kennslunálgunarinnar í ritun sú að nemendur vinna mörg stutt verkefni sem byggja aðallega á þremur textategundum sem algengastar eru í háskólastarfi (Gardner og Nesi 2013) og má nýta sem undirbúning fyrir ritun í faggreinum. Textar faggreina hafa sín eigin einkenni sem lesendur innan hvers rannsóknarsviðs þekkja og vænta við lestur greina og ritgerða (Swales 2004; Hyland 2017). Hverju verkefni er skipt niður í hluta með sýnidæmum og viðeigandi námsaðferðum sem beita megi (Negretti og McGrath 2018). Sérstaklega er tekið fyrir hvernig rannsóknnum er lýst

í rannsóknaryfirlitum og hvernig gera á grein fyrir rannsóknarniðurstöðum annarra (sjá Birna Arnbjörnsdóttir 2020).

Frá árinu 2010 hefur verið fylgst með árangri kennslunálgunarinnar og hvort tekist hafi að minnka bilið í enskufærni sem áður er lýst. Niðurstöður þriggja af þeim fjórum rannsóknum¹ sem hér er lýst hafa verið birtar áður (Birna Arnbjörnsdóttir 2020; Arnbjörnsdóttir og Prinz 2014; 2017; Prinz og Arnbjörnsdóttir 2021b) en dregnar saman hér þar sem þær eru aðdragandi rannsóknarinnar sem hér er kynnt í fyrsta skipti. Markmið rannsóknaanna var m.a. að kanna við upphaf og lok námskeiðs viðhorf og mat nemenda sjálfra til færni þeirra í enskri akademískri ritun og lestri, þekkingu á mismunandi textategundum, þáttum ritunar og námsaðferðum (e. *strategies*), kanna aukið sjálfstæði nemenda í ritun og hvort merkja mætti framfarir í ritunarverkefnum nemenda. Gögnin voru m.a. kannanir og stuttar ritgerðir við upphaf og lok misseris og hugleiðingar nemenda við verkefnavinnuna. Þótt allir þátttakendur í rannsóknunum hafi verið nemendur í eins misseris námskeiði í ritþjálfun voru ekki alltaf sömu nemendur í öllum rannsóknum, til að mynda voru kannanir frá árunum 2010 og 2013, hugleiðingar frá 2016 og ritunarverkefni úr námskeiðum 2018.

Könnunin frá 2010 byggði á svörum 91 nemanda með mismunandi málbakgrunn í upphafi og við lok námskeiðs í akademískri ritun. Þátttakendur komu úr ýmsum námsleiðum þó svo að flestir hafi verið í ensku a.m.k. sem aukagrein. Bakgrunnsspurningar sýndu að 90% nemenda höfðu stundað enskunám frá a.m.k. 10–12 ára aldri og flestir töldu sig góða eða mjög góða í ensku. Niðurstöður leiddu í ljós að nemendur áttuðu sig betur á mismunandi þáttum akademískrar ritunar, textategundum og námsaðferðum (e. *strategies*) og merkja mátti aukið sjálfstæði og sjálfstraust nemenda í vinnubrögðum í lok námskeiðs (Birna Arnbjörnsdóttir og Patricia Prinz 2017). Árið 2016 skiluðu aðrir 111 nemendur í sama námskeiði með sömu kennslunálgun og sömu kennara hugleiðingum sínum um hvernig væri að skrifa ritgerð með eða án tesu (Patricia Prinz og Birna Arnbjörnsdóttir 2021b; Birna Arnbjörnsdóttir 2020). Niðurstöður leiddu í ljós að margir áttuðu sig á muninum á textagerðum í ensku

1 Engin þessara rannsókna hefði verið möguleg án aðstoðar Ásrúnar Jóhannsdóttur og á hún þakkir skildar.

og eigin móðurmálum í þessu námskeiði og að a.m.k. sumir nemendur höfðu hafið háskólanám án skilnings á mikilvægi tesu í akademískri orðræðu eða mismunandi textagerðum m.a. í mismunandi tungumálum (Patricia Prinz og Birna Arnbjörnsdóttir 2020b).

Greining á hvort kennslan skilaði sér í betri ritgerðum nemenda styrkti þessa sýn. Árið 2018 var ritgerðum 56 nemenda við upphaf og lok misseris safnað saman til greiningar. Niðurstöður leiddu í ljós mikla framför í ritun akademísks texta. Ljóst var að samanburður ritgerða um sama efni með sömu leiðbeiningum leiddi af sér ritgerð í lok námskeiðs sem fylgdi betur þeim hefðum sem gilda um akademíska ritun, þ.e. þær voru einfaldlega betur skrifaðar og í samræmi við reglur um uppbyggingu akademískra texta. Ritgerðirnar sýndu að nemendur skildu betur uppbyggingu inngangs og lokaorða og mikilvægi tesu m.m. og stuðnings við hana. Áhugavert er að aðeins í málfræði virtust nemendur ekki bæta sig en það kemur ekki á óvart því nemendur virðast ekki vera í vandræðum með málfræði við upphaf námskeiðs og hún því ekki kennd sérstaklega (Birna Arnbjörnsdóttir 2020).

Niðurstöður rannsóknanna sýndu hins vegar að nemendur virtust ekki yfirfæra nægilega vel þekkingu sína á ritun yfir á textagerð í öðrum námskeiðum eða prófverkefnum (Birna Arnbjörnsdóttir og Patricia Prince 2017; Patricia Prinz og Birna Arnbjörnsdóttir 2020b). Vegna þessa var mati í námskeiðum breytt lítillega og nemendur beðnir í lok námskeiðs að ígrunda vinnu sína yfir allt misserið, m.a. endurskoða hugleiðingar sínar um gildi einstakra verkefna en einnig hvort þeir hefðu breytt viðhorfum sínum eða vinnubrögðum á misserinu og þá hvers vegna og hvernig. Rannsókninni er lýst í næst kafla.

2. Rannsóknin

Og enn var árangur kennslunálgunarinnar metinn. Fyrri rannsóknarniðurstöður leiddu í ljós að sumir nemendur virtust ekki nýta sér það sem þeir lærðu um ritun í þessu námskeiði í öðrum námskeiðum eða prófum (Birna Arnbjörnsdóttir og Patricia Prinz 2017). Nemendur í ritunarnámskeiðinu vorið 2021 voru því beðnir að skila inn sjálfs-

matsmöppum sem innihéldu samantekt um viðbrögð þeirra og hugleiðingar um verkefnið yfir allt misserið. Sérstaklega var beðið um að þeir tjáðu sig um námsferlið, kennsluna og hugsanleg áhrif hennar á námið og sérstaklega aðferðir þeirra við ritun og viðhorf til þeirra sjálfra sem „textasmiða“. Markmiðið var að hvetja nemendur til að þróa innra með sér meðvitund (e. *internalize*) um eðli ritunar og þeirra eigin viðhorf og námsaðferðir (e. *strategies*) sem vonandi gætu nýst þeim í allri textagerð. Verkefnið var tilraun til að reyna að festa í sessi það sem nemendur höfðu lært og fá þá til að átta sig betur á hvernig námið nýttist þeim í öðru námi og vinnu með enska texta almennt. Alls skiluðu 68 nemendur samantektum. Þar sem möppurnar voru ekki merktar þátttakendum er ekki hægt að greina frá kynjaskiptingu né tungumálabakgrunni. Heldur fleiri konur en karlar og nemendur með mismunandi málbakgrunn voru skráðir í námskeiðið. Notuð var hefðbundin túlkunargreining (e. *interpretive analysis*) með aðleiðsluáferð (e. *inductive method*) til að draga fram þemu úr hugleiðingum nemenda (Creswell 2009) sem síðan var fækkað í sex meginþemu. Niðurstöðum er lýst í næsta hluta með dæmum.

3. Niðurstöður

Þemagreining leiddi í ljós sex meginþemu í sjálfsmati nemenda. Eitt þemað var sú skoðun margra þátttakenda að allir háskólanemar ættu að taka þetta námskeið sem staðfestir að nemendur telja námskeiðið gagnast þeim og öðrum almennt. Annað þema var að COVID og fjarkennsla dró úr möguleikum til að vinna með öðrum og hitta kennara í raunheimum sem margir voru óánægðir með og töldu draga úr skilvirkni námsins. Greinilegt var að COVID hafði mismunandi áhrif á nemendur. Þessum tveimur þemum verður ekki lýst frekar en hin fjögur sem varða hugleiðingar þátttakenda um reynslu sína voru: hugmyndir um eigin ritfærni og væntingar um velgengni í námskeiðinu; aukin meðvitund um mismunandi textategundir; dýpri skilningur á eigin námsaðferðum; og almenn meðvitund um ritunarferlið.

3.1. Þema – Hugmyndir um eigin færni og væntingar til námsins

Þemað sem birtist í flestum verkefnum á einn eða annan hátt voru ranghugmyndir nemenda um eigin ritfærni og væntingar um veltgengi, þ.e. nánast allir þátttakendurnir töldu sig vera nokkuð góða í ensku og enskri ritun við upphaf námskeiðs, töldu að námskeiðið yrði létt og áttu von á hærri einkunn en þeir svo fengu fyrir skrif sín. Þetta misgengi virtist koma flestum á óvart. Námskeiðið „opnaði augu“ þeirra (e. „*eye opener*“), eins og einn nemandi orðaði það, fyrir því að enskan þeirra væri ekki eins góð og þeir héldu. Hér eru þrjú dæmi sem endurspeglar þetta viðhorf margra:

Before I started this course, I had believed that I wrote decently well, although I quickly discovered this is not true ... I need to improve on my academic language ...

[Áður en námskeiðið hófst hélt ég að ég skrifaði sómasamlega en komst að því fljótlega að það var ekki rétt ... ég verð að bæta mig í akademískri ensku ...]

This course has been very challenging for me. At the start of the term I was quite confident in my ability to write. This however quickly changed with each feedback I got for my assignments.

[Þetta námskeið hefur verið áskorun fyrir mig. Í upphafi misseris hafði ég trú á færni minni til að skrifa. Þetta breyttist þó við hverja endurgjöf sem ég fékk við skrifum mínum.]

In the beginning I thought that I would have no problem with any assignment in this course but in reality it is a very demanding but educational course ...

[Í byrjun hélt ég að ég myndi ekki eiga í neinum vandræðum með verkefnið í þessu námskeiði en í raun er þetta mjög erfitt og upplýsandi námskeið ...]

Greinilegt er að nemendur átta sig á því að þeir hafa ofmetið færni sína í ensku sem styður allar rannsóknir sem gerðar hafa verið á enskufærni Íslendinga (m.a. Guðmundur Edgarsson 2018; Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018; Anna Jeeves 2013).

3.1.1. Þema – Meðvitund um mismunandi textategundir

Annað þema var aukin meðvitund um mismunandi textategundir. Eftirfarandi dæmi endurspeglar hugleiðingar margra nemenda.

... I have always imitated the writing style of books in and outside of academia. This however I have come to realize is not formal language.

[... ég hef alltaf bara hermt eftir ritstíl bóka utan og innan skóla. Ég hef síðan áttað mig á því að þetta er ekki formlegt málsnið.]

I had very little experience with writing before this course, only small essays for school and no real training in how to write them. They do not teach you how to write in secondary school, they just expect you to do it.

[Ég hafði takmarkaða reynslu af því að skrifa áður en ég tók þetta námskeið, bara stuttar ritgerðir í skólanum og enga þjálfun í hvernig ég ætti að skrifa þær. Þeir kenna þér ekki að skrifa í framhaldsskólanum, þeir ætlast bara til þess að þú gerir það.]

... that language that I used is too simple, and the style is not appropriate for academic discourse.

[... að málið sem ég nota er of einfalt og stíllinn hæfir ekki akademískri ritun.]

Nemendur virðast hafa áttað sig á því að enskur texti er alls konar og líka að textinn sem þeir unnu með í framhaldsskóla var ekki endilega sá sami og þeir eru að vinna með í háskólanáminu.

3.1.2. Þema: Sjálfstæði í vinnubrögðum og sjálfstraust

Með fáeinum undantekningum töldu nemendur sig hafa öðlast meira sjálfstæði og öryggi í vinnubrögðum.

The last weeks of the course, however, have helped me to gain confidence in my own writing skills, and have led me to assess my actual learning during the course... not only the process of outlining, drafting and revising, but also that writing academically is a slow and difficult task, which must be approached systematically.

[Síðustu vikur námskeiðsins hafa hjálpað mér að öðlast sjálfstraust varðandi ritgerðarsmið og ég hef verið að átta mig á hvað ég lærði í raun í þessu námskeiði ... ekki bara að skrifa mismunandi drög og endurrita, heldur einnig að akademísk ritun tekur tíma, er erfið og hana þarf að nálgast á skipulegan hátt.]

I really enjoyed having feedback for the drafts before submitting the essays. It helped me see where I lacked whether it was syntax or structure. It also helped me because even if I was revising, it felt like someone was there with me, giving me advice.

[Mér fannst ánægjulegt að fá endurgjöf á drögin áður en ég skilaði loka-gerð ritgerðarinnar. Það hjálpaði mér með setningagerðina og skipulag ritgerðarinnar. Það hjálpaði líka því jafnvel þegar ég var að endurrita fannst mér alltaf eins og einhver væri með mér að ráðleggja mér.]

Using essay 2 as an example, I could always find ways to be more precise and less wordy each time I read it over.

[Í ritgerð 2, til dæmis, gat ég alltaf fundið leiðir til að vera nákvæmari í orðavali og gert textann hnitmiðaðri í hvert sinn sem ég las hann yfir.]

Dæmin sýna glögglega að nemendur eru meðvitaðir um ritunarferlið og hafa meira sjálfstraust sem textasmiðir.

3.1.3. Þema: *Meðvitund um eigin ritunarvenjur*

Þá komu fram skemmtilegar hugleiðingar um aukna vitund nemenda um sig sjálfa sem textasmiði. Dæmið hér að neðan sýnir að nemandinn er farinn að hugsa um hvernig hann skrifar og hvað þarf að bæta.

I think my writing ability has improved a bit over the course of this course. Though I know my writing ability is not very good, especially my academic writing. There are so many new rules to learn, and it is difficult for me to learn them as I have learned academic writing in Icelandic. And using solely academic language is not my strong suit as I am used to not having as strict standards for my writing in English. I have a wide vocabulary, but I find it difficult to distinguish what is appropriate for an academic text and what is not.

[Ég held að ritfærni mín hafi aukist í þessu námskeiði, Þó veit ég að ég er ekki mjög góður í að skrifa, sérstaklega ekki akademískan texta. Það eru svo margar nýjar reglur sem maður þarf að tileinka sér þegar maður hefur áður bara lært akademíska ritun á íslensku. Og að nota bara akademísk orð er erfitt því ég er ekki vanur því að gerðar séu strangar kröfur til ritunar á ensku. Ég hef fjölbreyttari orðaforða en átta mig ekki alltaf á hvaða orð séu við hæfi í akademískum skrifum.]

When I first started the class, I was not confident in my writing skills, some of the exercises were challenging and I was worried about getting feedback, thinking everything was wrong ... I go back and forth when deciding and question myself a lot, it was great to get feedback from the teacher and to see that I was doing something right and to see where I could learn more. I am still not confident in my writing, but I think it has gotten better with this class. I still have a hard time writing formally and want to improve on that.

[Þegar ég byrjaði í þessu námskeiði hafði ég ekki mikla trú á ritunarfærni minni, sum verkefni voru erfið og ég kveið endurgjöfinni, hélt að allt væri rangt ... ég fer fram og til baka þegar ég er að reyna að ákveða mig og efast stöðugt, það var fínt að fá endurgjöf frá kennaranum og sjá að ég var að gera eitthvað rétt og að ég gæti lært meira. Ég hef enn ekki mikla

trú á ritunarfærninni, en ég held að hún hafi orðið betri í þessu námskeiði.
Ég á erfitt með að skrifa formlegt mál og langar að bæta það.]

Þetta er mikil framför frá því að segja t.d. „ég (nemandinn) er ómögulegur í að skrifa ritgerðir“ sem oft heyrst og lýsir meðvitund viðkomandi um textagerðir og reglur sem um þær gilda og eigin þátt í að kynna sér þær. Í næsta kafla verða þessar niðurstöður ræddar.

4. Umræður

Niðurstöður rannsóknarinnar styðja fyrri rannsóknir sem sýnt hafa fram á misgengi milli náms í ensku sem erlendu máli og þarfa nemenda á háskólastigi þar sem kennslumálið er enska (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafðís Ingvarsdóttir 2018; Doolan 2017; sjá líka nýja grein Hyland 2022). Augljóst er að nemendur koma til námsins með væntingar um að enskan þeirra dugi vel og að námskeið í ensku séu jafn létt og í framhaldsskóla (Anna Jeeves 2013). Þau virðast hissa á því hvað námið krafðist mikillar vinnu og að þau geti lært eitthvað nýtt í ensku s.s. nýjar textategundir sem þau segjast ekki hafa lært áður. Greinilegt er að nemendur skilja betur eðli ritunarfærlisins og að akademísk ritun taki tíma og endurritun eftir námskeiðið. Þá tala margir um að þeir þurfi að temja sér að nota formlegt mál. Að lokum er áhugavert að sjá hvernig nemendur tala af öryggi um þróun eigin ritunar og aukinn skilning á hvað felst í ritun akademískra texta, s.s. önnur orðanotkun og ákveðnar reglur um ritvenjur og framsetningu akademísks texta.

Niðurstöður þessara rannsókna sýna fram á að nýja kennslunálgunin skilaði sér í betri ritunarfærni nemenda. Í ljósi mikillar fyrri óánægju meðal bæði nemenda og sérstaklega kennara sem lýsti sér í litlum sem engum framförum og sífelldum kennaraskiptum í hefðbundnum ritunarnámskeiðum (e. composition) eru þetta vissulega hvetjandi niðurstöður. Við þetta má bæta að sömu kennarar hafa stýrt þessum námskeiðum frá því að nýja kennslunálgunin var tekin upp. Kannanir og hugleiðingar nemenda sýna að þeir átta sig betur á uppbyggingu rannsóknarritgerða og á þeirra eigin námsaðferðum. Sjálfstraust hefur styrkst því þeir þekkja námsaðferðir og skilja betur

hvernig á að bera sig að við skrifin og til hvers er ætlast af þeim. Mikil fækkun þeirra sem ekki hafa skoðun á þessum atriðum styður þá túlkun að nemendur séu meðvitaðri um eigin námsaðferðir og ritfærni í lok námskeiðs en við upphaf þess (Negretti og McGrath 2018).

Bilið milli hefðbundinnar enskukennslu í skólum og þarfa nemenda í háskóla kemur fram í athugasemdum nemenda um að lítið sé um vinnu með textagerðir aðrar en bókmenntatexta og að ritunarkennslu sá áfátt. Þessar niðurstöður eru í samræmi við rannsóknir Önnu Jeeves (2013) og Ásrúnar Jóhannsdóttur (2022) um að meiri áhersla sé á óvirkt enskt talmál sem nemendur læra hvort eð er utan skóla. Nemendur skora mjög hátt á málfræðihlutanum í ritgerðunum sem bendir til þess að óþarfi sé að eyða miklum tíma í sérstaka málfræðikennslu. Þetta kemur ekki á óvart því nýja kennslunálgunin byggir á því að nemendur hafi góða færni í ensku óformlegu talmáli en þurfi þjálfun í akademískri ritun (Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir 2018; Hellekjær 2009; Pecorari o.fl. 2011).

Lokaorð

Fræðimenn eru sammála um að ritun sé flókið fyrirbæri og að til þess að skrifa texta þurfi að fylgja þeim reglum sem gilda á því fræðasviði sem textinn ávarpar. Ritunin verður ennþá flóknari þegar sá sem skrifar er ekki að vinna á því máli sem fyrra nám fór fram á. Fræðimenn og um leið kennarar hafa ákveðnar væntingar til framsetningar upplýsinga á sínu fræðasviði. Sama gildir um nemendaritgerðir á sviðinu. Það er grunninntak tungumálakennslunnar sem hér er lýst að gera nemendum grein fyrir þessum mismun á uppbyggingu texta. Íslenskir nemendur sem stunda nám á ensku eru ekki ensku–nemar heldur er áskorunin að nota ensku til að skilja námsefnið og koma frá sér faglegu innihaldi námsins í ritgerðum og skriflegum prófum. Almenn enskukennsla sem virðist samkvæmt rannsóknnum byggjast á óformlegu talmáli, oftast óvirku, dugar þá ekki til. Áskorunin er ekki alhliða grunnfærni í tungumáli heldur það að skilja og koma frá sér ákveðinni tegund texta í samræmi við reglur og hefðir hvers fags.

Rannsóknir okkar sýna að ný kennslunálgun með skýrum markmiðum um vitundarvakningu um eðli ritunar, dæmikennslu og æfingu nær að mæta þörfum þeirra nemenda sem hún er ætluð. Hér er átt við þann stóra hóp nemenda sem eru þrýðilegir í ensku, sérstaklega óvirku talmáli, sem þurfa að átta sig á að akademísk ritun fylgir ákveðnum hefðum og reglum og ef maður tileinkar sé þær, er hægt að koma frá sér skammlausum texta á ensku. Svo virðist sem að í allt að 10 ára enskunámi hafi þeim ekki verið bent á þessa staðreynd. Hér er ekki við kennara að sakast enda markmið allt önnur í kennslu ensku sem erlends máls en markmið sem mæta þörfum nemenda sem nota ensku í námi og starfi. Kennslunálgunin sem hér hefur verið fjallað um virðist brúa þetta bil að einhverju leyti.

HEIMILDIR

- Anna Jeeves. 2013. *Relevance and the L2 Self in the Context of Icelandic Secondary School Learners: Learner views*. Doktorsritgerð við Mála- og menningardeild, Hugvísindasviði Háskóla Íslands.
- Birna Arnbjörnsdóttir. 2020. „Enska sem kennslumál við Háskóla Íslands og kennsla í akademískri ensku.“ *Milli mála* 12, 119–138. 2020-5Birna-Arnbjörnsdóttir.pdf (hi.is)
- Birna Arnbjörnsdóttir, Jón Ólafsson og Oddný Sverrisdóttir. 2019. „Viðhorf háskólastúdenta til Tungumálakunnáttu“. *Milli mála* 11, 13–38. <http://millimala.hi.is/wp-content/uploads/2020/01/Millima%CC%81a2019-2.pdf>
- Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir, ritstj. 2018. *Language Development across the Life Span: The Impact of English on Education and Work in Iceland*. Berlin: Springer.
- Birna Arnbjörnsdóttir og Hafdís Ingvarsdóttir. 2015. „Simultaneous Parallel Code Use: Using English in University Studies in Iceland“. Í *Transcultural Interaction and Linguistic Diversity in Higher Education: The Student Experience*, ritstýrt af Anne H. Fabricius og Bent Preisler, 142–160. Basingstoke: Palgrave
- Birna Arnbjörnsdóttir og Patricia Prinz. 2017. „From EFL to EMI: Developing Writing Skills for the Humanities.“ *ESP Today* 5 (2): 5–23.
- Birna Arnbjörnsdóttir og P. Prinz. 2014. „An English Academic Writing Course for Secondary Schools: A Pilot Study“. *Netla, veftímarit um uppeldi og menntun* 14, 1–12. <http://netla.hi.is/an-english-academic-writing-course-for-secondary-schools-a-pilot-study/>.
- Coleman, J. A. 2006. „English-Medium Teaching in European Higher Education“. *Language Teaching* 39, 1–14.
- Coxhead, Averil. 2002. *The Academic Wordlist*. Victoria University of Wellington. <https://www.wgtn.ac.nz/lals/resources/academicwordlist>.
- Creswell, John W. 2009. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 3. útg. Sage.
- Dearden, Julie. 2015. *English as a Medium of Instruction – A Growing Global Phenomenon*. British Council. <https://www.britishcouncil.org/education/ihe/knowledge-centre/english-language-higher-education/report-english-medium-instruction>.
- Doolan, Stephen M. 2017. „Comparing Patterns of Error in Generation 1.5, L1, and L2 First-Year Composition Writing“. *Journal of Second Language Writing* 35, 1–17.
- Dimova, Slobodanka, Anna Kristina Hultgren og Christian Jensen, ritstj. 2015. *English-Medium Instruction in European Higher Education: English in Europe*, 3. Berlin: DeGruyter.
- Elín Þöll Þórðardóttir (í þessu riti). „Áhrif ensku á íslenskukunnáttu unglinga sem hafa lært hana sem fyrsta eða annað mál.“
- Gardner, Sheena og Hilary Nesi. 2013. „A Classification of Genre Families in University Student Writing“. *Applied Linguistics* 34 (1): 25–52.
- Gerður Guðmundsdóttir og Birna Arnbjörnsdóttir. 2014. „Undirbúningur fram-

- haldsskólanemenda fyrir notkun ensku í háskólanámi – Námskrár og nýtt íslenskt málumhverfi“. *Netla* <https://ojs.hi.is/netla/article/view/1945>
- Guðmundur Edgarsson. 2018. „Academic Vocabulary Proficiency and Reading Comprehension Among Icelandic Secondary School Students“. Í *Language Development across the Life Span*, ritstýrt af Birnu Arnbjörnsdóttur og Hafðísi Ingvarsdóttur, 95-112. DOI: 10.1007/978-3-319-67804-7_6
- Hellekjær, Glenn O. 2009. „Academic English Reading Proficiency at the University Level: A Norwegian Case Study“. *Reading in a Foreign Language* 21 (2): 198–222.
- Hellekjær, Glenn O. 2005. *The Acid Test: Does Upper Secondary EFL Instruction Effectively Prepare Norwegian Students for the Reading of English Textbooks at Colleges and Universities*. University of Oslo, Oslo.
- Hyland, Ken. 2022. „English for Specific Purposes: What Is It and Where Is It Taking Us?“ *ESP Today* 10 (2): 202–220
- Hyland, Ken. 2017. „English in the Discipline: Arguments for Specificity“. *ESP Today* 1, 5–23.
- Íris Edda Nowenstein og Sigríður Sigurjónsdóttir. 2021. „Stafrænt málsambýli íslensku og ensku: Áhrif ensks ílags og málnotkunar á málfærni íslenskra barna“. *Ritið* 21 (3): 11–56.
- Jóna G. Guðmundsdóttir. 2015. *Genre Based Pedagogy: The Use of Literature in EFL Education at Upper Primary and Secondary Level in Iceland*. Óbirt meistararitgerð. Háskóli Íslands. https://skemman.is/bitstream/1946/20363/1/J%C3%B3na_Gu%C3%B0r%C3%BA_n_Gu%C3%B0mundsd%C3%B3ttir.pdf
- Johns, Ann M. 2011. „The Future of Genre in L2 Writing: Fundamental, but Contested, Instructional Decisions“. *Journal of Second Language Writing* 20 (1): 56–68.
- Lavelle, Ellen og N. Zuecherer. 2001. „The Writing Approaches of University Students“. *Higher Education* 42 (3): 373–391.
- Malmström, Hans, Špela Mežek, Diane Pecorari, Philip Shaw og Aileen Irvine. 2016. „Engaging with Terminology in the Parallel-Language Classroom: Teachers’ Practices for Bridging the Gap between L1 and English“. *ASLA-Symposium*, 2016.
- Mennta-og menningamálaráðuneytið. 2013. *Aðalnámskrá framhaldsskóls*. Sótt af <https://www.stjornarradid.is/verkefni/menntamal/framhaldsskolar/>
- Negretti, Raffaella og Lisa McGrath. 2018. „Scaffolding Genre Knowledge and Metacognition: Insights from an L2 Doctoral Research Course“. *Journal of Second Language Writing*, 40, 12–31.
- Paulsrud, BethAnne Y. 2014. *English Medium Instruction in Sweden: Perspectives and Practices in Two Upper Secondary Schools*. Stockholm: Stockholm University Press.
- Pecorari, Diane, Philip Shaw, Aileen Irvine og Hans Malmström. 2011. „English Textbooks in Parallel Language Tertiary Education“. *TESOL Quarterly* 45, 313–333.
- Prinz, Patricia og Birna Arnbjörnsdóttir. 2021a. *The Art and Architecture of Academic Writing*. Amsterdam: John Benjamins.

- Prinz, Patricia og Birna Arnbjörnsdóttir. 2021b. „Developing Writer Autonomy in an Intensive EMI Program: Learners’ Perceptions“. Í *Academic Literacy Development: Perspectives on Multilingual Scholars’ Approaches to Writing*, ritstýrt af Laura-Mihaela Muresan og Concepción Orna-Montesinos, 123–142. Basingstoke: Palgrave. DOI: 10.1007/978-3-030-62877-2_7
- Swales, John M. 2004. *Research Genres: Exploration and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tribble, Christopher og Ursula Wingate. 2013. „From Text to Corpus-A Genre-Based Approach to Academic Literacy Instruction“. *System* 4 (2): 307–321.
- Wächter, Bernd og Friedhelm Maiworm. 2015. „English-Taught Programmes in European Higher Education: The State of Play in 2014“. *ACA Papers on International Cooperation in Education*. Lemmens Medien GmbH. http://www.acasecretariat.be/fileadmin/aca_docs/images/members/ACA2015_English-Taught.pdf
- Wilkinson, Robert. 2005. „The Impact of Language on Teaching Content: Views from the Content Teacher. Bi- and Multilingual Universities“ – *Challenges and Future Prospects*, Ráðstefna . Helsinki. 2. september 2005. <http://www.palmenia.helsinki.fi/congress/bilingual2005/presentations/wilkinson.pdf>.

ÚTDRÁTTUR

Frá ensku sem erlendu máli til ensku sem
kennslumáls á háskólastigi:
Sjálfstæði í ritun

Í greininni er lýst rannsóknum á virkni ritunarkennslu í ensku sem hefur það að markmiði að bæta þekkingu og skilning nemenda á mismunandi textategundum í akademískri ensku. Rannsóknirnar eru hluti af langtímaverkefni sem beinist að því að meta hvort ný ritunarnálgun sem þróuð hefur verið við Mála- og menningardeild Háskóla Íslands bæti færni íslenskra háskólanema til að lesa og skrifa fagtengda ensku. Forkannanir leiddu í ljós að nemendur sem komu úr margra ára hefðbundinni enskukennslu þekktu undirstöður enskra akademískra texta en voru ekki færir um að beita þeim í ritun eða við lestur. Rannsóknirnar beindust því sérstaklega að þeim markmiðum kennslunnar að breyta þekkingu nemenda á hugtökum í ritun í virka málbeitingu með skilningi á mismunandi textategundum, notkun viðeigandi námsaðferða í hverjum þætti ritunar og sjálfstæði í vinnubrögðum. Rannsóknin byggir á hugleiðingum 68 nemenda við lok misseris. Niðurstöður leiddu í ljós aukið sjálfstæði og meðvitund um mismunandi texta, eðli ritunar og eigin námsaðferðir.

Lykilorð: Enska sem kennslumál, akademísk enska, fjöltyngi, fagtengdur texti.

ABSTRACT

**From English as a Foreign Language to
English as a Medium of Instruction:
Developing “Authorial Voice”**

This chapter describes a study of the efficacy of a program designed to improve English writing in EMI programs at the University of Iceland. The study is part of an ongoing longitudinal effort to collect data from multiple sources to reveal students’ progress and what students consider significant and meaningful in the development of their writing. Pre-intervention surveys revealed that extensive prior traditional EFL instruction had developed students’ familiarity with the principles of academic writing, but they failed to apply these principles when writing. The study focused on the success of the program’s aim to transform conceptual knowledge about writing to self-regulated writing skills. The data source for this study is multilingual students’ reflections at the end of their writing course. The results showed increased awareness of the components of academic writing and enhanced self-regulation.

Keywords: English as a Medium of Instruction, Academic English, Multilingualism, Discipline based text.